

מחשבת ישראל

לבתי ספר דתיים
רמת הגבר

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה חלקים.
בכל חלק יש שלוש שאלות. יש לענות על שתיים מהן.

חלק ראשון	–	חגים	–	(14×2)	–	28	נקודות
חלק שני	–	תורה ומצוות	–	(18×2)	–	36	נקודות
חלק שלישי	–	תפילה	–	(18×2)	–	36	נקודות
				סך הכול	–	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: יש לבסס את תשובותיכם על המקורות. יש לכתוב בקיצור ובבהירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

חלק ראשון – חגים (28 נקודות)

בחלק זה יש לענות על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. א. רש"ר הירש, פירוש לתורה

"והיית שמח" הוא דרגה נעלה בהרבה מאשר 'ושמחת'."

(1) על פי רש"ר הירש, הסבירו את ההבדל בין שתי דרגות השמחה.

(2) הביאו דוגמה משלכם לכל אחת מדרגות השמחה.

(7 נקודות)

ב. הראי"ה קוק, עין איה

על פי הראי"ה, הדרך להגיע לשמחה שלמה היא באמצעות התבוננות שכלית. בזכות התבוננות זו האדם יכול להגיע

למסקנה כי אפילו המוות אינו דבר רע.

האם דרך זו אפשרית להשגה עבור רוב בני האדם? האם יש בדרך זו סכנה של התעלמות או הדחקה של רגשות אנושיים

טבעיים? נמקו את תשובתכם. (7 נקודות)

2. א. האדמו"ר מסלונים, נתיבות שלום

"אור הפורים הוא למעלה מכל השגה".

(1) על פי האדמו"ר מסלונים, מדוע גזרת המלך אחשוורוש הייתה קשה יותר מן הגזרות של היוונים?

(2) איזה "כוח למעלה מן הטבע" הביא לביטולה של גזרת אחשוורוש?

(8 נקודות)

ב. הרב יעקב אריאל, מאוהלי תורה

"מטרת המגילה אינה סיפור עובדות שאירעו בעבר. ערכה הוא בחינוך הדורות לראייה עמוקה יותר של החיים, לגילוי

יד ה' בכל מאורעות החיים".

כיצד סיפור המגילה מוביל להשגת מטרה חינוכית זו? (6 נקודות)

3. א. הרב שטיינזלץ, חיי שנה

(1) על פי הרב שטיינזלץ, מהו "היסוד המרכזי של העבדות"?

(2) על פי הרב שטיינזלץ, כיצד "השעבוד יכול להעמיק אף יותר"?

(3) על פי הרב שטיינזלץ, מהו הסימן להתרופפות תחושת העבדות של העבד?

(8 נקודות)

ב. הרב דרוקמן, הגדה של פסח לזמן הזה

"ניתן לראות מספר דוגמאות להחמצת שעת הגאולה בדורות עברו..."

כתבו שתי דוגמאות של הרב דרוקמן ל"החמצת שעת הגאולה", ודוגמה אחת שלו שבה "לא החמצנו את השעה".

(6 נקודות)

חלק שני – תורה ומצוות (36 נקודות)

בחלק זה יש לענות על שתיים מן השאלות 4–6 (לכל שאלה – 18 נקודות).

4. רבי יהודה הלוי, ספר הכוזרי

- א.** רועי ויעל חלוקים בעמדותיהם בנוגע למחויבות לקיים מצוות.
 רועי טוען כי הדרך להתחבר לקב"ה היא באמצעות קיום מצוות ומעשים שמבינים בשכל, ולכן הוא מקיים רק חלק ממצוות התורה. לעומתו יעל טוענת כי הדרך להתחבר לקב"ה היא באמצעות קיום כל מצוות התורה.
 (1) הסבירו את המשל ואת הנמשל במשל "אוצר התרופות" של ריה"ל.
 (2) הסבירו כיצד המשל תומך בעמדתה של יעל.
 (9 נקודות)

ב. רמב"ם, מורה נבוכים

- לדעת רמב"ם, לכל המצוות יש טעם.
 (1) רמב"ם מחלק את המצוות ל"חוקים" ול"משפטים". הסבירו בלשונכם חלוקה זו.
 (2) בנוגע לטעמי המצוות, הבדיל רמב"ם בין מצוות התורה ובין פרטי המצוות.
 על פי רמב"ם, הסבירו את ההבדל בין המצוות ובין פרטי המצוות.
 הדגימו את תשובתכם באמצעות מצוות הקורבנות.
 (9 נקודות)

5. א. הרב שג"ר, לוחות ושבירי לוחות

- "הרמוניה כזו היא עונג של הוויה יהודית המתענגת על עצמה. ליהודי יש חוש לקדושה, להתענגות על הפנימיות, גם אם היא איננה מובנת".
 (1) הסבירו את העמדה הרוחנית שהרב שג"ר מתנגד לה.
 (2) הסבירו את העמדה שהרב שג"ר תומך בה.
 (9 נקודות)

ב. הרב יוסף דוב סולובייצ'יק, "והגית בו" – מעורבות ומסירות

- (1) הרב סולובייצ'יק מדבר על "סם הרגעה" מְשָׁלו, שבאמצעותו הוא מתגבר על תסכול, חרדה או שעמום.
 הסבירו מהו סם זה.
 (2) האם הצעתו של הרב סולובייצ'יק תואמת את עמדתו של הרב שג"ר? נמקו את דבריכם.
 (9 נקודות)

6. הרב דרוקמן, ואשיבה

- בדיון שעסק בגיוס חרדים לצה"ל טען שקד כי שירות בצבא הוא חלק מקיום התורה, ואילו עופרי טענה כי אין קשר בין שירות בצבא ובין לימוד תורה, וכי התגייסות לצבא היא מעשה חשוב אבל אינה קשורה לתורה.
א. על פי הרב דרוקמן, כתבו מהו ההבדל המהותי בין "תורת ארץ-ישראל" ובין "תורת חוץ לארץ". (9 נקודות)
ב. קבעו איזו טענה – של שקד או של עופרי – תואמת את "תורת ארץ-ישראל" ואיזו טענה תואמת את "תורת חוץ לארץ".
 נמקו את קביעותיכם. (9 נקודות)

חלק שלישי – תפילה (36 נקודות)

בחלק זה יש לענות על שתיים מן השאלות 7–9 (לכל שאלה – 18 נקודות).

7. א. האדמו"ר מפיאסצנה, חובת התלמידים

(1) מדוע תפילה שבה המתפלל מבקש לספק את צרכיו האישיים בלבד נתפסת בעיני האדמו"ר מפיאסצנה

מעשה של חילול הקודש?

(2) לדעת האדמו"ר מפיאסצנה, ה' שולח צרות ודאגות כדי שנתפלל אליו. האם עולה מכך שאין לפעול באופן אקטיבי

כדי למנוע צרות, מכיוון שהן משרתות מטרה עליונה? נמקו את תשובתכם.

(9 נקודות)

ב. רבי יוסף אלבו, ספר העיקרים

רעות ודינה חלוקות בעמדותיהן בנוגע להשפעתה של התפילה. רעות טוענת כי אם הקב"ה גזר גזרה על מישהו, לא תעזור התפילה – הקב"ה אינו אדם שאפשר לגרום לו להתחרט ולבטל את הגזרה. לעומת זאת דינה טוענת כי לתפילה יש השפעה רבה, ואפשר להינצל מגזרה רעה בזכות תפילה וחזרה בתשובה.

(1) עם איזו עמדה היה רבי יוסף אלבו מסכים? מהו הנימוק שלו לעמדה זו?

(2) כיצד הסיפור על המלך אחאב מוכיח את עמדתו של רבי יוסף אלבו?

(9 נקודות)

8. א. הרב חיים דוד הלוי, מקור חיים

"אין ספק שדי גם באמונה פשוטה זאת למי שאינו יכול להשיג יותר".

(1) על פי הרב חיים דוד הלוי, מה הן שתי הדרגות באמונה?

(2) על פי הרב חיים דוד הלוי, מה נדרש מן האדם בנוגע לאמונתו? נמקו את תשובתכם.

(10 נקודות)

ב. הרב בן ציון אבא שאול, אור לציון

"זהו חסד גדול שעשה הקב"ה עימנו".

מהו "חסד גדול" זה, ומה מיוחד בחסד זה של הקב"ה לעומת מלך בשר ודם? (8 נקודות)

9. א. רבי יוסף אלבו, ספר העיקרים

לעיתים גם כאשר האדם מתפלל בהתאם למדרגתו ועושה תהליך תיקון ראוי, בכל זאת תפילתו אינה מתקבלת והגזרה הרעה אינה מתבטלת.

על פי רבי יוסף אלבו, כתבו שתיים מן הסיבות לכך, והסבירו כל אחת מהן. (10 נקודות)

ב. הרב יחזקאל עזרא הלוי, תהילה ותפארת

"וקשה: אם התפילה משיבים על חיקו, אם כן, נראה שאינו מקובלת, ולמה יתפלל?"

הסבירו את שאלתו של הרב יחזקאל עזרא הלוי ואת תשובתו על שאלה זו. (8 נקודות)

בהצלחה!